

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 75 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i privatskolelova

*Tilråding fra Kunnskapsdepartementet 11. april 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Kunnskapsdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag til midlertidige endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova).

Forslagene har sin bakgrunn i regjeringen Solbergs politiske plattform (Sundvolden-erklæringen) hvor det fremgår at:

«Regjeringen vil åpne for at flere kan drive offentlig finansierte friskoler, og gjeninnføre en lov om frittstående skoler der kravet til formål erstattes med krav til innhold og kvalitet. Skoler som oppfyller vilkårene skal ha rett til godkjenning, med mindre en helhetsvurdering tilsier at godkjenning vil gi negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet. Regjeringen vil vurdere kapitaltilskudd til etablerte friskoler for oppgradering av eldre bygningsmasse. Friskoler skal ikke kunne betale utbytte til eierne.»

Departementet viser til at vilkårene for godkjenning av private skoler med rett til statstilskudd er endret flere ganger de siste årene. Det samme er betegnelsen på skolene (privatskoler versus friskoler). Lov om frittstående skolar (friskolelova) ble vedtatt av Stortinget våren 2003 etter forslag fra Bondevik II-regjeringen. Loven erstattet privatskoleloven av 1985, og den ble i hovedsak gjort gjeldende for grunnskoler fra høsten 2003 og for

videregående skoler fra høsten 2004. Friskoleloven av 2003 innebar at kravene til grunnlag for å få godkjenning ble opphevet og erstattet med krav til innhold og kvalitet. Med friskoleloven ble det også gitt rett til godkjenning såfremt dette ikke ville medføre vesentlige negative konsekvenser for vertskommunen eller vertsfylket. Retten til godkjenning gjaldt ikke norske skoler i utlandet, internasjonale skoler og skoler opprettet særskilt for funksjonshemmede. Slike skoler kunne likevel godkjennes etter en samlet vurdering.

Friskoleloven av 2003 ble etter forslag fra Stoltenberg II-regjeringen endret i 2007 ved at den blant annet skiftet tittel fra friskoleloven til privatskoleloven, og ved at det ble innført som vilkår for godkjenning at skolen måtte drive på et særskilt angitt grunnlag. De kravene til innhold og kvalitet som fulgte av friskoleloven av 2003 ble videreført etter endringene av 2007. Kravet om at skoler må drive på et særskilt grunnlag for å kunne godkjennes kom dermed i tillegg til kravene om innhold og kvalitet. Etter endringene i 2007 ble også retten til godkjenning opphevet.

Regjeringen vil arbeide for en ny friskolelov med rett til godkjenning for søkere som oppfyller kravene til innhold og kvalitet med mindre dette etter en helhetsvurdering vil gi negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet. Departementet har satt i gang et større arbeid med sikte på helhetlige lovendringer for å gjennomføre regjeringens politikk. Departementet tar sikte på å sende forslag til helhetlige lovendringer på

høring høsten 2014 og legge disse frem for Stortinget våren 2015.

For å muliggjøre godkjenning av enkelte skoler inntil ny lov trer i kraft, legger departementet i proposisjonen frem forslag om at det innføres en bestemmelse om at det i særlige tilfeller kan gis godkjenning til private skoler som ikke oppfyller kravet om grunnlag i privatskoleloven § 2-1 annet ledd. Søknader om godkjenning etter den foreslåtte bestemmelsen vil bli gitt en helhetlig vurdering hvor det særlig vil bli lagt vekt på om dispensasjon vil ha negative konsekvenser for den offentlige skolestrukturen. Den foreslåtte bestemmelsen er en smal adgang til dispensasjon som kun vil være aktuell i et fåtall tilfeller. Dispensasjon vil bare bli gitt hvor den omsøkte skolen har et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som er nyskapende i forhold til eksisterende offentlige og private skoler.

2 Høring

Høringsbrev med forslag til endringer i privatskolelova ble sendt på høring 10. januar 2014 med høringsfrist 21. februar 2014.

Grunnet en teknisk feil ble høringsbrevet først sendt til kommuner og fylkeskommuner 29. januar 2014. Departementet forlenget i brev av samme dag høringsfristen til 13. mars 2014 for disse adressatene.

Høringsbrevet ble sendt til følgende instanser:

Departementene
Kommunene
Fylkeskommunene
Fylkesmennene

Private grunnskoler
Private videregående skoler
Statlige grunn- og videregående skoler
Universiteter/Høgskoler

Akademikerne
Antirasistisk senter
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Barneombudet
Datatilsynet
Det juridiske fakultet Universitetet i Bergen
Det juridiske fakultet Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet Universitetet i Tromsø
Det Utdanningsvitenskapelige fakultet
Universitetet i Oslo
Dysleksiforbundet
Elevorganisasjonen
Fafø

Faglige råd v/Utdanningsdirektoratet
Fellesorganisasjonen (FO)
Fleksibel utdanning Norge (FuN)
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG)
Forskningsrådet
Forum for Friskoler
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)
Friskolenes Kontaktforum
Hovedorganisasjonen Virke
Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede (Unio)
Innvandrerne Landsorganisasjon (INLO)
Institutt for samfunnsforskning (ISF)
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
ISAAC Norge (International Society for Augmentative and Alternative Communication)
Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM)
Kristne Friskolers Forbund (KFF)
Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS)
Landslaget for nærmiljøskolen (LUFSS)
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Longyearbyen lokalstyre
Lykkelige barn- Nettverk for foreldre med høyt begavede barn
Lærernes Yrkesforbund (LY)
Multikulturelt Initiativ- og Ressursnettverk (MIR)
Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT)
Nasjonalt Senter for flerkulturell opplæring (NAFO)
Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Norges Handicapforbund
Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)
Norsk innvandrerforum
Norsk Lektorlag
Norsk senter for flerkulturell verdiskapning
Norsk Skolelederforbund
Norsk Studentorganisasjon
Norsk Montessoriforbund
Norske Fag og Friskolers Forbund (NFFL)
NOVA Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Private Barnehagers Landsforbund (PBL)
Riksarkivet
Riksrevisjonen

Rådet for psykisk helse
Samarbeidsforum for funksjonshemmedes fellesorganisasjon (SAFO)
Sametinget
Samordna opptak
Sivilombudsmannen
Skolenes landsforbund
Språkrådet
Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) v/Utdanningsdirektoratet
Statens lånekasse for utdanning
Statens råd for funksjonshemmede
Statistisk sentralbyrå (SSB)
Steinerskoleforbundet
Sysselmannen på Svalbard
Utdanningsdirektoratet
Utdanningsforbundet
Unio Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede
Utlendingsdirektoratet (UDI)
Universitets- og høyskolerådet
VOX Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk
Voksenopplæringsforbundet (VOFO)
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

3 Forslag til endringer i privatskolelova

3.1 Høringsforslaget

I høringsbrevet foreslo departementet at det innføres en bestemmelse i privatskoleloven om at det i særlige tilfeller kan gis godkjenning til private skoler som ikke oppfyller kravet om grunnlag i privatskoleloven § 2-1 annet ledd.

Begrunnelsen for høringsforslaget var å åpne for at det i perioden frem til ny friskolelov trer i kraft i særlige tilfeller kan godkjennes nye skoler som ikke oppfyller krav til grunnlag i gjeldende privatskolelov. I høringsbrevet presiserte departementet at forslaget er ment som en ren unntaksbestemmelse som kun vil være aktuell i et fåtall tilfeller:

«Departementet legger til grunn at dispensasjon kun vil bli gitt hvor den omsøkte skolen har et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som er nyskapende i forhold til eksisterende offentlige og private skoler. Søknader om dispensasjon vil bli gitt en helhetlig vurdering. I denne vurderingen vil departementet særlig legge vekt på om dispensasjon vil ha negative konsekvenser for den offentlige skolestrukturen eller for allerede etablerte private skoler i det aktuelle området.

Som eksempler på skoler som vil kunne falle inn under dispensasjonsbestemmelsen vil departementet vise til enkelte private realfags-gymnas og yrkesfagskoler. Ved vurderingen av eventuelle søknader om godkjenning av yrkesfagskoler, vil departementet legge stor vekt på om søknaden støttes av vedkommende bransjeorganisasjon.»

Departementet uttalte i høringsbrevet at et av formålene med forslaget om en dispensasjonsadgang er å vinne erfaringer med søknader om nye skoler som er nyskapende i forhold til eksisterende offentlige og private skoler. Departementet pekte på at disse erfaringene vil være nyttige i det arbeidet med helhetlige lovendringer som departementet har satt i gang for å gjennomføre regjeringens politikk.

3.2 Gjeldende rett

Privatskoleloven § 2-1 Godkjenning av skolar første og annet ledd lyder:

«Departementet kan godkjenne private skolar og driftsendringar ved godkjende private skolar. Departementet kan godkjenne at ein grunnskole flyttar verksemda si til ein annan kommune eller at ein vidaregåande skole flyttar verksemda si til ein annan fylkeskommune. Vertskommunen eller vertsfylket skal gi fråsegn før departementet gjer vedtak i saka, og kan klage på departementet sitt vedtak. Godkjende skolar har rett til statstilskot etter § 6-1 og til å drive verksemd etter lova.

Skolane skal drive verksemda si på følgjande grunnlag:

- a. religiøst
- b. anerkjend pedagogisk retning
- c. internasjonalt
- d. særskilt tilrettelagd vidaregåande opplæring i kombinasjon med toppidrett
- e. norsk grunnskoleopplæring i utlandet
- f. særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma
- g. vidaregåande opplæring i små og verneverdige handverksfag.»

I forarbeidene til lovens § 2-1 første ledd, Ot.prp. nr. 37 (2006–2007), heter det blant annet:

«Første ledd første punktum inneber at det ikkje ligg føre rett til godkjenning etter lova, men at departementet etter ei skjønsmessig vurdering kan godkjenne nye skolar og drift-

sendringer ved allereie eksisterende skolar. Den skjønsmessige vurderinga bør mellom anna byggje på kva konsekvensar godkjenninga vil få for den offentlege skolestrukturen, på skolefaglege omsyn, behovet for skolen og budsjettmessige omsyn. Ei skjønsmessig opning for å godkjenne nye skolar og driftsendringer gir departementet høve til å stille vilkår for godkjenninga i den enkelte saka.»

3.3 Høringsinstansenes syn

66 av høringsinstansene har uttalt seg til forslaget om å innføre en midlertidig dispensasjonsbestemmelse i privatskoleloven. Et flertall av høringsinstansene har ikke merknader til, eller støtter i hovedtrekk, høringsforslaget.

Aust-Agder fylkeskommune, Telemark fylkeskommune, Vestfold fylkeskommune og Troms fylkeskommune støtter alle departementets høringsforslag. Vestfold fylkeskommune viser til at søknader etter dispensasjonsbestemmelsen:

«[...] vil bli underlagt en helhetlig vurdering hvor både innhold og kvalitet vil bli vurdert og om tilbudet er nyskapende i forhold til eksisterende tilbud, og hvor det vil bli lagt vekt på om dispensasjon vil ha negative konsekvenser for den offentlige skolestrukturen eller for allerede etablerte private skoler i området.»

Troms fylkeskommune peker spesielt på at:

«[...] det er positivt i forhold til en ønsket nasjonal og lokal satsing på yrkesfag og realfag at bestemmelsene nettopp åpner for supplerende yrkesfagskoler og realfagsgymnas.»

Kommunene Asker, Bergen, Bærum, Fjell, Hauge-sund, Kristiansand, Lindås, Nedre Eiker, Oslo, Røyken, Sandnes og Stavanger støtter høringsforslaget. Flere av disse slutter seg til departementets presisering i høringsbrevet av at forslaget er en midlertidig unntaksbestemmelse som kun vil være aktuell i et fåtall tilfeller. Bærum kommune uttaler:

«Bærum kommune ser frem til et nytt helhetlig forslag til friskolelov som kan gi et bedre grunnlag for å vurdere de skolefaglige, juridiske, økonomiske og samfunnsmessige betydningene av en endring av dagens lovgiving.»

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL) støtter forslaget om en dispensasjonsadgang og

de premisser som følger av departementets høringsbrev. NFFL bemerker i tillegg at alle godkjente skoler bør kunne få godkjent nye utdanningstilbud dersom disse tilfredsstiller kriteriene for dispensasjon. NFFL mener videre at også godkjente toppidrettsgymnas må kunne få godkjent ungdomsskoler med tilbud om utvidet idrettsfag. NFFL er for at private realfagsgymnas og yrkesfagskoler vil kunne få dispensasjon men peker på at dette også bør gjelde skoler på andre samfunnsområder. I denne sammenheng peker NFFL spesielt på utdanningstilbud med profilering innen språkfag, livsstilsfag eller miljø- og naturbruksfag. Fra høringsuttalelsen til NFFL gjengis:

«NFFL er opptatt av at private skoler – både grunnskoler og videregående skoler – skal kunne bidra til økt mangfold. Vår analyse er at mangel på mangfold er en vesentlig årsak til at så mange ungdommer sliter i ungdomsskoler og videregående skoler.»

Kristne Friskolers Forbund (KFF) uttrykker tilfredshet over at regjeringen igjen ønsker å ta i bruk betegnelsen «friskole» i stedet for «privatskole». KFF peker på at dette vil skille skolene fra de private skolene som driver med eksamensforberedelse på betalingsbasis og fra andre kommersielle, ikke statsstøttede, privatskoler. Etter KFFs syn kan betegnelsen «friskole» bidra til en oppfatning av at dette er skoler som er åpne for alle, frie og knyttet til menneskerettighetene.

KFF er også positive til å åpne for flere friskoler og flere typer friskoler:

«Landet vårt trenger flere friskoler som er annerledes enn de offentlige skolene både i organisering, pedagogikk, ideelt grunnlag og i eierskap. Samfunnet vårt og demokratiet trenger et mangfold av ideologi på skolesektoren. Høringsnotatets betegnelse «nyskapende» mener vi kan være et godt kriterium for godkjenning også i den endelige loven, om den blir videre tydeliggjort.»

Om den foreslåtte dispensasjonsadgangen uttaler KFF:

«KFF mener [...] at innholdet i dispensasjonsadgangen som foreslås nærmest som et ekstra formål, er et godt eksempel på en måte å utvide gjeldende lov om private skoler. I så måte er vi ikke i mot en dispensasjonsadgang som gjør at noen få skoler kan komme i gang noe tidligere.»

Private handelsskolers landsforbund støtter høringsforslaget og fremhever i sin uttalelse at det også bør åpnes for at etablerte toppidrettsgymnas på videregående nivå også kan få godkjent et tilbud med utvidet idrettsfag på ungdomstrinnet.

Private Barnehagers Landsforbund (PBL) støtter forslaget men gir uttrykk for at kriteriet om at søker må ha et tilbud som er nyskapende er unødvendig begrensende. PBL anser videre at kriteriet om at det skal legges vekt på om en eventuell dispensasjon vil ha negative konsekvenser for den offentlige skolestrukturen er en skranke som vil kunne begrense antall søknader. PBL synes det er positivt at det i høringsbrevet spesielt fremheves at yrkesfaglige tilbud kan være aktuelle for dispensasjon.

Abelia Forum for Friskoler støtter høringsforslaget og uttaler at det er positivt med åpninger som gjør de mulig å få godkjent alternative skoler som:

«[.]kan gjøre en forskjell og bidra til å løse samfunnsmessige utfordringer. I høringen har departementet konkret nevnt realfagsgymnas og yrkesfagsskoler. Språkgymnas kan også være et eksempel på et alternativ som kan dekke kompetansebehov i arbeids- og næringslivet. Det er behov for kompetanse både innen f.eks. kinesisk, koreansk, japansk og russisk, men også innen tysk som alt for få velger med tanke på at Tyskland er en av Norges største handelspartnere.»

Norsk Lektorlag gir sin tilslutning til forslaget og bemerker på generelt grunnlag at laget er enig i at kravet til godkjenningssgrunnlag skal erstattes med krav til innhold og kvalitet. Til forslaget om en midlertidig dispensasjonsbestemmelse peker lektorlaget spesielt på formuleringene i høringsbrevet om at enkelte private realfagsgymnas og yrkesfagsskoler er eksempler på skoler som vil kunne falle inn under dispensasjonsbestemmelsen, og at departementet ved vurderingen av eventuelle søknader om godkjenning av yrkesfagsskoler vil legge stor vekt på om søknaden støttes av vedkommende bransjeorganisasjon. Norsk Lektorlag stiller seg bak disse formuleringene.

Den norske seksjonen ved *Lycée International* støtter høringsforslaget.

Hovedorganisasjonen Virke støtter også forslaget om en midlertidig dispensasjonsbestemmelse i privatskoleloven. Virke peker i denne sammenheng på den betydning det private bidraget har for kvalitet og relevans i det norske utdannings-systemet.

Nidaros Idrettsungdomsskole ser i hovedsak positivt på høringsforslaget.

Læringskompaniet/Norsk Restaurantskole støtter forslaget fra departementet:

«[.] fordi det er presserende å komme i gang med betydelige tiltak for å løfte videregående yrkesopplæring i våre fag. For hvert år som går faller ungdom igjennom i skolesystemet og havner uten utdanning og i en dårlig tilværelse. Vi har ikke mer tid å miste. Stortinget må stille seg bak kunnskapsministerens forslag. Vi trenger pedagogisk nyskapning og vi skylder å gi de unge det beste av det gode krefter kan tilby.»

Fylkeskommunene Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag går mot departementets høringsforslag. Oppland fylkeskommune mener at den foreslåtte dispensasjonshjemmelen vil kunne:

«[.] åpne opp for godkjenning av flere privatskoler enn med gjeldende regelverk. Det er uvisst hvilket omfang dette vil ha og i hvor stor grad dette vil influere på det offentlige opplæringstilbudet som gis i videregående opplæring.»

Enebakk kommune, Fredrikstad kommune, Levanger kommune og Songdalen kommune er negative til høringsforslaget. Levanger kommune ser ikke noe behov for å endre dagens privatskolelov men vil heller styrke den offentlige skolen:

«Dersom det faktisk er et politisk flertall for å endre gjeldende privatskolelov, kan man etter vårt syn likevel ikke endre praksis gjennom midlertidige dispensasjoner før eventuell lovendring er vedtatt. Levanger kommune er sterkt uenig i at det gis dispensasjoner mens det forhandles om en mulig og uavklart framtidig lovendring. Dette vil etter vårt syn kunne føre til en uoversiktlig og lite framtidsrettet situasjon.»

Utdanningsforbundet går mot høringsforslaget, og mener at:

«Dersom Stortinget ønsker å gjøre endringer i dagens privatskolelov, bør det skje etter en helhetlig gjennomgang av dagens lov, og praktiseringen av denne loven, ikke gjennom en dispensasjonsmulighet som skal gi rom for at enkelte skoler kan få starte opp før Stortinget

har hatt tid til å behandle et nytt, helhetlig lovforslag. Å forskuttere en lovendring undergraver den viktige demokratiske prosessen som en omfattende høring er ment å sikre.»

På generelt grunnlag synes Utdanningsforbundet at:

«[...] universelle velferdstjenester bør drives av det offentlige. Dette er den beste garantien for at samfunnets fellesverdier blir benyttet som forutsatt. Skolen, særlig grunnskolen, er den viktigste fellesarenaen der barn og unge, og i forlengelsen foresatte, kan møtes på tvers av sosialgruppe, funksjonsevne, tro, livssyn, etnisitet og familiesammensetning.[.]»

Når det gjelder private realfagsgymnas og yrkesfagskoler, som i høringsbrevet er nevnt som eksempler på skoler som kan være aktuelle for dispensasjon, uttaler Utdanningsforbundet:

«[...] at det er klart dokumentert at elever lærer best i blandede klasser. Å samle de beste elevene på egne skoler er en uheldig form for segregering som ikke er forenlig med den inkluderende fellesskolen.»

Skolenes landsforbund er avvisende til høringsforslaget og argumenterer med at dagens privatskolelov gir tilstrekkelige muligheter til å etablere private skoler. Skolenes landsforbund viser til at departementet i høringsbrevet uttaler at det vil legge stor vekt på hva vedkommende bransjeorganisasjon mener ved behandlingen av eventuelle søknader om godkjenning av yrkesfagskoler. Skolenes landsforbund reiser spørsmål om hvem som skal regnes som bransjeorganisasjon:

«Er det for eksempel NHO reiseliv eller Fellesforbundet ved sin seksjon Hotell og restaurant? Skolenes landsforbund vil tro at det er ulike meninger mellom disse to, og det må avklares hvem som skal defineres som bransjeorganisasjon.»

På samme måte som blant andre Utdanningsforbundet, argumenterer *Norsk Montessoriforbund* for at forslaget ikke burde fremmes nå, men at det i stedet vurderes i forbindelse med den varslede helhetlige gjennomgangen av gjeldende privatskolelov.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) går mot høringsforslaget:

«LO krever [...] at det ikke fremmes lovforslag om dispensasjon for privatskoler. [...] LO er som kjent sterkt mot at fellesskolen skal undergraves av kommersielle interesser. Å innføre markeds kultur og konkurranse på en offentlig tjeneste som undervisning av barn og unge må ventes å ha betydelige negative virkninger både på kort og lang sikt.»

LO viser til at den foreslåtte dispensasjonsbestemmelsen i følge departementet er ment å være en ren unntaksbestemmelse, og at søknader om dispensasjon vil bli gitt etter en helhetlig vurdering hvor det vil bli lagt vekt på negative konsekvenser for den offentlige skolestrukturen eller for allerede etablerte private skoler i det aktuelle området:

«Dette er ikke betryggende. For det første er det uheldig at rettstilstanden blir uklar. Hva betyr «nyskapende» rettslig sett? Hva betyr «helhetlig» i praksis? For det andre er det vanskelig å forstå at ikke dispensasjonene vil skape føringer for ny lov eller praktisering av denne, eventuelt at det blir forskjeller mellom privatskoler etter dispensasjonsadgangen og etter ny lov, eller at skoler med dispensasjon må underlegges et nytt rettslig rammeverk etter den varslede lovendringen. For det tredje vil det gis fordeler til enkelte privatskoler som kan etablere seg nå gjennom dispensasjon, i forhold til privatskoleinitiativ som ligger litt lenger fram i tid (jf. også at det legges opp til at man skal ta hensyn til etablerte privatskoler ved godkjenning).»

LO anfører videre at:

«[...] hensynet til forsvarlig saksgrunnlag, og rettfærdig behandling av enkeltsøkere over tid, [krever] en langt grundigere høring enn det som nå foreligger.»

Til bemerkningen i høringsbrevet om at departementet ved vurderingen av eventuelle søknader om yrkesfagskoler vil legge stor vekt på om søknaden støttes av vedkommende bransjeorganisasjon, uttaler LO:

«Når departementet her bruker begrepet «bransjeorganisasjon» betyr det så langt vi kan se at partenes tradisjonelle felles innflytelse blir brutt opp og at regjeringen ensidig vil la arbeidsgivers oppfatninger bli gjeldende. Vi mener dette er et brudd med lang og god tradi-

sjon, og at regjeringen har sviktende tillit til eget system med faglige råd. Videre vil det for den yrkesfaglige delen av forslaget være et brudd på ILO konvensjon nr. 142. Vi mener derfor at hvis det skal etableres tilbud, særlig innenfor yrkesfagene, er det nødvendig med styringssystemer og representativitet som ivaretar kravene i ILO 142 og partenes gjensidige rett til innflytelse.»

Unio går mot høringsforslaget og mener at det er:

«[...] svært uheldig å hastebehandle en slik lovendring uten de grundige utredninger som vanligvis ligger til grunn for lovendringer. Forslaget innebærer i realiteten en midlertidig ordning som kan gjøre store endringer i skole- og tilbudsstrukturen uten at en har gjort den vurderingen av konsekvenser som bør ligge til grunn for en høring og en proposisjon om ny privatskolelov/friskolelov.»

Unio uttaler på generelt grunnlag at universelle velferdstjenester bør drives av det offentlige. Til forslaget om å innføre en midlertidig dispensasjonshjemmel bemerker *Unio*:

«Departementet sier i sitt høringsnotat at forslaget er en ren unntaksbestemmelse som bare vil være aktuell i et fåtall tilfeller. Dersom fagspesialisering og/eller annen organisering av undervisningen skal regnes som grunnlag for å bli vurdert som et særskilt tilfelle, synes dispensasjonsgrunnlaget å være svært omfattende.»

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) sier i sin høringsuttalelse at det ikke er behov for den foreslåtte dispensasjonsadgangen.

Fellesorganisasjonen går i sin høringsuttalelse mot forslaget og anser at utdanning er det offentliges ansvar.

Faglig råd for elektro er mot høringsforslaget og gir uttrykk for at yrkesfagutdanningen i størst mulig grad bør foregå i regi av det offentlige.

Sametinget har ingen merknader til det foreliggende høringsforslaget.

Utdanningsdirektoratet har flere spørsmål og innspill til høringsforslaget og uttaler blant annet at dersom departementet vil åpne for at skoler som søker om godkjenning etter dispensasjonsbestemmelsen også kan få dispensasjon fra andre krav i privatskoleloven, bør dette tydeliggjøres. Utdanningsdirektoratet ber også om at departementet presiserer hva det vil si at et tilbud er

nyskapende, og hvor nyskapende det må være for å falle innenfor den foreslåtte dispensasjonshjemmelen.

Utdanningsdirektoratet viser til at:

«For skoler som er godkjent på grunnlag av anerkjent pedagogisk retning, jf. privatskoleloven § 2-1 b, gjelder kravet til alternativ pedagogikk også når skolen er i drift, og dette er noe direktoratet må følge opp i tilsynsaktiviteten. Dersom tilsvarende skal gjelde for kravet om at skolene skal være nyskapende, bør dette presiseres.»

Videre bemerker Utdanningsdirektoratet i sin høringsuttalelse:

«I forarbeidene til bestemmelsen om innhold og vurdering i opplæringen er det presisert at læreplanene som godkjennes skal sikre elevene minst like godt grunnlag for forståelse og valgfrihet med tanke på senere yrkesvalg. I tillegg er det helt sentralt at læreplanene gjør en eventuell overgang fra et skoleslag til et annet uproblematisk.»

Utdanningsdirektoratet ber departementet klargjøre hvilke kriterier som skal legges til grunn for søknadsbehandlingen dersom det innkommer flere søknader om godkjenning av det samme pedagogiske tilbudet/den samme organiseringen av undervisningen.

Utdanningsdirektoratet ber videre om at departementet avklarer om det kun er nye skoler som skal kunne godkjennes etter den foreslåtte dispensasjonshjemmelen eller om også eksisterende skoler skal kunne få godkjent nye tilbud.

I Utdanningsdirektoratets høringsuttalelse heter det også:

«Kunnskapsdepartementet legger opp til at det i vurderingen av de omsøkte tilbudene særlig skal legges vekt på om det medfører negative konsekvensene for den offentlige skolestrukturen, og for allerede godkjente private skoler. Dette legger opp til en annen praksis enn det som brukes til å vurdere kommunenes uttalelse i dag. Utdanningsdirektoratet ber derfor at Kunnskapsdepartementet redegjør om det er andre kriterier som skal legges til grunn for vurderingen av negative konsekvenser for søknader etter dispensasjonshjemmelen, samt hvordan og hvilke allerede godkjente privatskoler skal få mulighet til å uttale seg i søknader om etter dispensasjonshjemmelen.»

3.4 Departementets vurderinger

Regjeringen har et annet syn på private skoler enn hva Stoltenberg II-regjeringen hadde og har satt i gang et større arbeid for å gjennomføre sin politikk slik denne kommer til uttrykk i regjeringens politiske plattform. På denne bakgrunn tar departementet sikte på å sende forslag til helhetlige lovendringer («ny friskolelov») på offentlig høring høsten 2014. Det tas sikte på å legge forslaget til ny friskolelov frem for Stortinget våren 2015.

Forslaget i proposisjonen om en midlertidig dispensasjonsbestemmelse i dagens privatskolelov har som formål å muliggjøre godkjenning av enkelte skoler inntil ny lov trer i kraft. Departementet understreker at det er tale om en smal unntaksbestemmelse som kun vil være aktuell i et fåtall tilfeller. Som presisert i høringsbrevet legger departementet til grunn at dispensasjon kun vil bli gitt hvor den omsøkte skolen har et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som er nyskapende i forhold til eksisterende offentlige og private skoler. Søknader om dispensasjon vil bli gitt en helhetlig vurdering, og departementet vil i denne sammenheng legge særlig vekt på om dispensasjon vil ha negative konsekvenser for den offentlige skolestrukturen.

Enkelte høringsinstanser har reist kritikk mot lovprosessen. Utdanningsforbundet hevder for eksempel at departementet forskutterer en lovendring og undergraver den demokratiske prosessen som en omfattende høring representerer. Til dette vil departementet bemerke at forslaget om innføring av en midlertidig dispensasjonsbestemmelse i privatskoleloven har vært på bred offentlig høring i samsvar med reglene i Utredningsinstruksen, jf. dennes punkt 5.2. På bakgrunn av at forslaget til lovendring har begrenset omfang og varighet (en snever dispensasjonshjemmel i tidsrommet inntil ny friskolelov trer i kraft) finner departementet at en høringsfrist på seks uker har vært forsvarlig. Når departementet høsten 2014 sender på høring forslag til helhetlige lovendringer, legges det opp til en høringsfrist på tre måneder.

På bakgrunn av spørsmål i høringsrunden vil departementet presisere at forslaget kun innebærer at det kan gis dispensasjon fra kravet til et særskilt godkjenningsgrunnlag i privatskoleloven § 2-1 annet ledd. Den foreslåtte lovendringen vil ikke gi hjemmel for unntak fra andre regler i privatskoleloven med forskrifter.

Det er i høringen reist spørsmål om den foreslåtte dispensasjonsordningen kun vil åpne for godkjenning av nye skoler, eller om også eksisterende skoler kan få godkjent nye tilbud etter

bestemmelsen. Til dette vil departementet vise til ordlyden i det forslaget til nytt tredje ledd i privatskoleloven § 2-1 som har vært på høring:

«Departementet kan i særskilde tilfelle gi godkjenning til private skolar som ikkje fyllar kravet til grunnlag i andre leddet.»

Departementet presiserer på denne bakgrunn at den foreslåtte bestemmelsen kun gir hjemmel til godkjenning av nye skoler og ikke til godkjenning av driftsendringer, herunder nye tilbud, ved eksisterende skoler. Som begrunnelse for dette vil departementet vise til at ordinær søknadsfrist for godkjenning av nye skoler og driftsendringer ved eksisterende skoler er 1. april året før planlagt oppstart. For å muliggjøre oppstart av nye skoler i medhold av den foreslåtte dispensasjonsbestemmelsen allerede høsten 2015, tar departementet sikte på å instruere Utdanningsdirektoratet om å sette søknadsfristen for godkjenning etter dispensasjonshjemmelen til 1. august 2014. For å begrense antallet søknader og legge til rette for en forsvarlig behandling i Utdanningsdirektoratet, åpner lovforslaget ikke for godkjenning av driftsendringer ved eksisterende skoler. Departementet viser i denne sammenheng også til at adgangen til dispensasjon kun vil virke i perioden frem til ny friskolelov med ny godkjenningsordning trer i kraft.

Det følger av høringsbrevet at dispensasjon bare vil bli gitt dersom den omsøkte skolen har et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som er nyskapende i forhold til eksisterende offentlige og private skoler. Flere høringsinstanser spør hva departementet mener med at en skole må være «nyskapende». Departementet vil vise til at betegnelsen «nyskapende» her relaterer seg til det pedagogiske tilbudet eller den organiseringen av undervisningen som det søkes om godkjenning for etter unntaksbestemmelsen. For at dette skal være «nyskapende» må det representere noe som er vesentlig annerledes enn hva som er normal praksis i offentlige skoler og godkjente privatskoler. Det aktuelle pedagogiske tilbudet eller organiseringen av undervisningen må videre være egnet til å utvikle erfaringer som kan være nyttige også utover den skolen som søkes godkjent etter dispensasjonshjemmelen. Departementet vil for ordens skyld peke på at skoler som godkjennes etter dispensasjonshjemmelen enten må følge den læreplanen som gjelder for offentlige skoler eller læreplaner som på annen måte sikrer elevene «jamgod opplæring», jf. privatskoleloven § 2-3 første ledd. Et av hensy-

nene bak dette kravet er å gjøre elevens overgang fra et skoleslag til et annet mest mulig uproblematisk.

Departementet har i høringsbrevet nevnt private realfagsgymsnas og yrkesfagskoler som eksempler på skoler som vil kunne falle inn under dispensasjons hjemmelen. Departementet vil understreke at hver søknad etter den foreslåtte unntaksbestemmelsen må gis en konkret vurdering.

I høringsbrevet uttalte departementet at det ved vurderingen av eventuelle søknader om godkjenning av yrkesfagskoler i medhold av den foreslåtte dispensasjonsbestemmelsen, vil legge stor vekt på om søknaden støttes av vedkommende bransjeorganisasjon. I høringen er det reist spørsmål om hva som menes med en «bransjeorganisasjon». Til dette spørsmålet vil departementet bemerke at i fall det fremmes søknader om godkjenning av yrkesfagskoler i medhold av den foreslåtte unntaksbestemmelsen, vil departementet være opptatt av at berørte bransjeorganisasjoner på både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden høres, og at deres uttalelser vurderes i søknadsbehandlingen. Også det aktuelle faglige råd vil bli forelagt eventuelle søknader for kommentarer. I fall disse uttalelsene går i ulike retninger, vil departementet måtte veie de ulike argumentene mot hverandre og på dette grunnlag foreta en helhetlig vurdering.

Utdanningsdirektoratet ber i sin høringsuttalelse om at departementet avklarer hvilke føringer som skal legges til grunn for søknadsbehandlingen hvis det blir fremmet flere søknader om godkjenning av identiske pedagogiske tilbud/organisering av undervisningen. Utdanningsdirektoratet spør om alle tilbud som er like nyskapende skal godkjennes eller om godkjenningssinstansen må foreta en vurdering av om det er behov for flere aktører som tilbyr det samme. Departementet viser til at et sentralt formål med den foreslåtte bestemmelsen er å vinne erfaringer med det aktuelle nyskapende pedagogiske tilbudet eller organiseringen av undervisningen som kan ha generell nytte. Med dette for øyet må det i tilfeller hvor det eventuelt fremmes flere tilnærmet identiske søknader vurderes om ytterligere erfaringsutvikling er nødvendig. På bakgrunn av en slik vurdering må det, i samsvar med forvaltningsrettslige prinsipper om saklighet og likebehandling, foretas en avveining mellom søknadene.

Departementet uttalte i høringsbrevet at det ved vurderingen av søknader om dispensasjon særlig vil legge vekt på om dispensasjon vil ha negative konsekvenser for den offentlige sko-

lestrukturen eller for allerede etablerte private skoler i området. Etter nærmere vurderinger, og innspill i høringsrunden, har departementet kommet til at hensynet til etablerte private skoler i området ikke skal vektlegges ved søknadsbehandlingen. Departementet peker i denne sammenheng på at kun skoler som har et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som er nyskapende vil være aktuelle for godkjenning etter dispensasjonsbestemmelsen. Det følger av dette at skoler som godkjennes vil skille seg fra allerede etablerte private skoler og dermed ikke stå i noe direkte konkurranseforhold til disse. Departementet viser også til at etablerte private skoler etter vanlig praksis ikke høres ved søknader om godkjenning av ny skole i samme område.

3.5 Departementets forslag

Departementet legger på denne bakgrunn og i samsvar med høringsforslaget frem forslag om at det i privatskoleloven § 2-1 nytt tredje ledd fastsettes at departementet i særlige tilfeller kan godkjenne private skoler som ikke oppfyller kravet til grunnlag i annet ledd.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

En snever dispensasjonsadgang kan føre til at det godkjennes noen flere private skoler. Private skoler godkjent etter privatskoleloven gis tilskudd etter antall elever, med 85 prosent av gjennomsnittskostnadene i den offentlige skolen. Satsen per elev i videregående skole avhenger av studieprogram og satsen per elev i grunnskolen avhenger av skolestørrelse og om det er barne- eller ungdomstrinn. De faktiske utgiftene knyttet til lovforslaget vil være avhengig av hvor mange nye elever som begynner på private skoler som etableres ved bruk av dispensasjonsadgangen. Siden dispensasjonsadgangen er snever, antas merutgiftene fra 2015 å bli begrensete.

Hoveddelen av merutgiftene i 2015, 80 prosent av gjennomsnittskostnaden per elev i den offentlige skolen, trekkes ut av kommunenes og fylkeskommunenes rammer fra 2017 gjennom trekkordningen, som er en årlig justering i (fylkes)kommunenes inntektsramme i forbindelse med statsbudsjettet. Ved økt antall elever i privatskoler vil (fylkes)kommunene få lavere utgifter, men siden (fylkes)kommunen har ansvar for alle elevene som er bosatt i (fylkes)kommunen og må ha en viss fleksibilitet i kapasiteten for å

kunne tilpasse seg endringer i elevtallet, er innsparingen for (fylkes)kommunene lavere enn gjennomsnittskostnaden per elev. Trekket i trekkordningen tilsvarer derfor 80 prosent av gjennomsnittskostnaden per elev. Inntektsrammen blir trukket for den samlede elevtallsøkningen i statlige og private skoler ved siste tilgjengelige elevtelling som foreligger når budsjettet utarbeides.

For at (fylkes)kommuner som får innsparinger pga. økt antall elever i privatskoler ikke skal tjene på ordningen, foretas det i tillegg årlig en omfordeling mellom (fylkes)kommunene gjennom korreksjonsordningen. I korreksjonsordningen blir hver enkelt (fylkes)kommune trukket for antall elever de har i statlige og private skoler etter årlig fastsatte satser. Det samlede trekket blir deretter tilbakeført til (fylkes)kommunerammen gjennom kostnadsnøkkelen.

(Fylkes)kommunene kan få økte skyssutgifter når elever velger å gå i privatskoler som ligger så langt unna hjemstedet at de har krav på skyss. Konsekvensene for skyssordningene av en snever dispensasjonsadgang må antas å være marginale.

5 Merknader til lovforslaget

Privatskoleloven § 2-1 nytt tredje ledd innebærer at departementet i særlige tilfeller kan godkjenne

skoler som ikke oppfyller kravet om grunnlag i annet ledd. Bestemmelsen er en snever adgang til dispensasjon fra kravet til grunnlag i § 2-1 annet ledd. Søknader om godkjenning etter den foreslåtte bestemmelsen vil bli gitt en helhetlig vurdering, hvor departementet særlig vil legge vekt på om dispensasjon vil ha negative konsekvenser for den offentlige skolestrukturen. Godkjenning vil kun bli gitt hvor den omsøkte skolen som har et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som er nyskapende i forhold til eksisterende offentlige og private skoler. Som eksempler på skoler som vil kunne falle inn under bestemmelsen vil departementet vise til private realfagsgymnas og enkelte yrkesfagskoler. Ved vurderingen av eventuelle søknader om godkjenning av yrkesfagskoler, vil departementet legge opp til at berørte bransjeorganisasjoner på både arbeidsgiver- og arbeidstagersiden høres, og at deres uttalelser vurderes i søknadsbehandlingen. Også det aktuelle faglige råd vil bli forelagt eventuelle søknader for kommentarer.

Kunnskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i privatskolelova.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i privatskolelova i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i privatskolelova

I

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot skal § 2-1 nytt tredje ledd lyde:

Departementet kan i særskilde tilfelle gi godkjenning til private skolar som ikkje fyller kravet om grunnlag i andre ledd.

Nåværende tredje til sjette ledd blir fjerde til syvende ledd.

II

Loven trer i kraft straks.

Trycksak